

Trendy w edukacji europejskiej – 7. Europejski Kongres Edukatorów Leśnych w Szkocji

Anna Pikus

Siódmy Europejski Kongres Pedagogów Leśnych odbywał się pod hasłem „Owocna współpraca na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju” w szkockiej miejscowości Dunkeld. Podczas kongresu omówione zostały aktualne koncepcje, wyniki badań i najnowsze osiągnięcia w dziedzinie edukacji leśnej i Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju. Ponad stu uczestników z 15 krajów miało okazję posłuchać prezentacji i uczestniczyć w warsztatach obejmujących tematami szeroko pojętą edukację – od uczenia najmłodszych czym jest las po wykorzystanie środowiska leśnego do poznawania samego siebie.

Światowe trendy w edukacji zaczynają stawiać niezwykle wyzwanie dla leśników, przyrodników i ekologów. To, czym obecnie staje się edukacja leśna, to długotrwały proces kształtowania postaw obywateli świata – nie tylko wobec przyrody. Odpowiedzialność za zdrowie swoje i innych odgrywa w tym przypadku niebanalną rolę. Dąży się do tego, aby w przyszłości nie ograniczać się tylko do kształcenia ekologicznego oraz nie prowadzić edukacji tylko w celu przybliżenia ludziom lasu, gospodarki leśnej i leśników.

Zajęcia prowadzone w plenerze m.in. przez leśników powinny być nie tylko zwykłą lekcją przyrody, ale powinny stać się przygodą połączoną ze zdobywaniem wiedzy o lesie i sprawdzaniem samego siebie, rozwijaniem wyobraźni i nauką współpracy. Rozpatrując edukację w takim kontekście staje się ona bardziej „filozofią nauczania”, niż gotowym zestawem zasad i narzędzi. Celem kształcenia staje się więc, stojący w centrum uwagi, człowiek – myślący i działający w sposób długofalowy i odpowiedzialny.

Aby dokładnie sprecyzować czym powinna być edukacja leśna i jakie działania należy podjąć, żeby stała się ona integralną częścią polityki leśnej Unii Europejskiej, podjęto skuteczną próbę stworzenia europejskiej sieci edukatorów leśnych. Na skutek ich działań znalazła ona swoje miejsce również w strukturach unijnych. W latach 90. XX w., w ramach Komitetu Drzewnego UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) oraz Europejskiej Komisji Leśnej FAO utworzono zespół Forest Communication Network (FCN). Tworzy go zespół specjalistów z krajów europejskich, zajmujących się komunikacją społeczną w leśnictwie i sektorze leśnym. W ramach zespołu FCN, została powołana podgrupa zajmująca się edukacją leśną (UN-ECE/FAO FCN – Subgroup Forest Pedagogics). Podgrupa otrzymała do realizacji trzy główne zadania: zebrania najlepszych praktyk i metod edukacji leśnej, wypracowania wspólnych zadań i standardów jakości edukacji leśnej oraz opracowania europejskiej koncepcji edukacji leśnej.

Liderem podgrupy jest Thomas Baschny z Austrii. W prace podgrupy zaangażowane są osoby z Czech, Niemiec, Norwegii, Słowacji, Słowenii, Szwajcarii, Finlandii, Wielkiej Brytanii, Polski, Węgier i Luksemburga. Jej członkowie są przedstawicielami organizacji zajmujących się edukacją leśną w krajach unijnych z organizacji państwowych, lasów państwowych i innych własności, fundacji, stowarzyszeń czy pracownikami sektora drzewnego. Podobnie jak zespół Forest Communication Network, podgrupa jest otwarta dla wszystkich zainteresowanych. Wszelkie informacje na jej temat można znaleźć na stronie www.forestpedagogics.eu.

W celu integracji leśników pracujących na rzecz edukacji leśnej w Europie, podgrupa corocznie organizuje Europejski Kongres Edukacji Leśnej (European Forestpedagogy Congress). Efekty spotkań to przede wszystkim rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie edukacji leśnej i prezentacja kierunków rozwoju i kształtu edukacji leśnej w Europie.

Każdego roku spotkania odbywają się w konwencji wykładowo-warsztatowej. Do tej pory odbyło się ich siedem. Ostatni z nich gościł w miejscowości Dunkeld w Szkocji.

Kongres został poświęcony tematowi „Owocna współpraca na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju”. Wzięli w niej udział przedstawiciele kilkunastu europejskich krajów, a wśród uczestników można było spotkać reprezentantów: lasów państwowych, lasów miejskich, lasów prywatnych, ministerstw, stowarzyszeń, fundacji, centrów edukacyjnych czy uniwersytetów, szkół i wolontariuszy.

Podczas 7. Europejskiego Kongresu Edukatorów Leśnych omówione zostały aktualne koncepcje, wyniki badań i najnowsze osiągnięcia w dziedzinie edukacji leśnej i edukacji dla zrównoważonego rozwoju. W tym roku tematyka referatów oraz warsztatów miała ułatwić uczestnikom Kongresu:

- poznanie i wymianę najlepszych doświadczeń współpracy w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju
- poznanie i omówienie najnowszych badań w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju w kontekście leśnictwa
- stworzenie warunków i możliwości do wymiany doświadczeń i wiedzy między edukatorami z terenu Unii Europejskiej.

Pierwsze dwa dni Kongresu poświęcono referatom oraz warsztatom. Najwięcej emocji wzbudził referat Claire Warden z Anglii, pomysłodawczyni i założycielki organizacji pozarządowej „Living Classrooms”. Autorka jest obecnie jedną z najbardziej rozpoznawalnych postaci promujących edukację opartą na doświadczeniu, samodzielnym odkrywaniu, a przede wszystkim na zachęcaniu dzieci do zadawania pytań. Mówiła ona o zaniedbanej przez systemy edukacyjne wyobraźni, która jest ograniczana przez programy szkolne, podające dzieciom gotowe regułki i zamykające je w „jedynych poprawnych” rozwiązaniach. Zdaniem Claire Warden nauczyciele zmuszeni przez obowiązek realizacji podstawy programowej skupiają się na wymiernych wynikach nauki zmuszając uczniów do pisania licznych egzaminów. Popularyzuje ona wyższość kształtowania w dzieciach konkretnych postaw i umiejętności niż zdobywanie wiedzy.

Każdy z uczestników kongresu mógł uczestniczyć w czterech warsztatach trwających około 1,5 godziny. Wśród tematów warsztatów znalazły się:

- „Wzajemnie powiązani” – lekcja robienia sznurków z elementów roślinnych, np. z łyka lipy. Tego typu zajęcia to okazja do rozmowy na temat powiązań w przyrodzie, na temat roli w pracy zbiorowej i odwołanie się do prac, jakie wykonywali nasi przodkowie.
- „Matematyka w lesie” – prezentacja i wykonywanie aktywności w lesie, które ułatwiają naukę matematyki z wykorzystaniem materiałów znalezionych na łonie przyrody.
- „Bezpieczeństwo podczas zajęć w lesie” – warsztaty ukazujące możliwość posługiwania się przez uczniów narzędziami takimi jak noże, tasaki, piły podczas wykonywania rzeczy z drewna. Nauka robienia prostych rzeczy, a dających radość młodzieży, np. piszczałki, długopisy drewniane lub korale.
- „Edukacja leśna jako narzędzie wspierania mniejszości etnicznych” – przykłady zajęć przyrodniczo-leśnych prowadzonych wśród imigrantów.

Trzeciego dnia Kongresu uczestnicy brali udział w wyjeździe terenowym. Do wyboru były 3 możliwości:

- wizyta w przedszkolu i szkole w Edynburgu, w którym pomimo małej dostępności do terenów zielonych prowadzone są zajęcia ekologiczne z uczniami.
- wizyty w leśnych szkołach, czyli placówkach, które podczas swoich zajęć wykorzystują zagadnienia ekologiczne i kilka razy w tygodniu organizują lekcje w terenie.
- wizyta i zapoznanie się z ofertą edukacyjną Parku Narodowego Cairngorms.

Coraz wyraźniej można zauważyć, że w wielu krajach europejskich, edukacja leśna realizowana jest w myśl założeń i standardów edukacji dla zrównoważonego rozwoju (ang. ESD). Ponadto ogromny nacisk kładzie się na aktywne metody pracy i zajęcia w terenie.

Summary: Trends in European education – 7th European Forestpedagogy Congress in Scotland. Conclusion on 7th European Forestpedagogy Congress, Scotland 2012. 7th European Forestpedagogy Congress was held in Scottish town Dunkeld and the theme of this two day conference was “Successful Partnership for Sustainable Development Education”. During the congress several issues were discussed, such as: the current concepts, research findings and recent developments in the field of forest education and Education for Sustainable Development. This year’s congress was attended by more than 110 delegates from 15 countries. Presentations and workshops covered forest pedagogy in the broadest sense, from teaching children about forest management and the forest industry to using woodlands as a place for young children to learn about themselves and their natural environment.

Keywords: forest education, forest pedagogs, Education for Sustainable Development, European Forestpedagogy Congress

Anna Pikus
Centrum Informacyjne Lasów Państwowych
w Warszawie
a.pikus@cilp.lasy.gov.pl